

Glas za KPI je najbolj pristni izraz narodnega ponosa in napredne odprtosti

Torej volitve. Saj smo si pričakovali. Kvečjemu nas lahko čudi, kako nasilna je bila ločitev v sprti družini petih sredinskih strank. Kot se dogaja v podobnih primerih, se De Mita in Craxi vedeta kot mož in žena, ki se ne marata več: psujeta se, lahko bi se obmetavala s krožniki in vazami. Slišali smo besede, nevredne italijanskega političnega žargona, da o angleški flegmi ne govorimo: «Pijanec! Lopov! Prevarant!» Res dobri zavezniki. Pomislimo, da nam že sedaj ponujajo — po volitvah — novo zaveznitvo istih strank! Češ da drugače res ne gre.

Kdo to pravi? Morda so voditelji bivše koalicije tako zaslepljeni v svoji sveti jezi, da ne vidijo drugih rešitev, pa se oprijemajo starega kot pijanec plota. In vendar ni tako.

Prava novost letošnjih volitev je spoznanje, da ostaja KPI slej ko prej osrednja politična sila italijanskega političnega sistema. Spretno manipuliranje v obličih (časopisi, televizija) je v prejšnjih letih dajalo vtis, da je KPI skoraj izginila, da je za ropotarnico zgodovine. In vendar je celo dosedanja vladna koalicija «per absurdum» obstajala zaradi nje, saj je petorico družila predvsem bojazen alternative, ki bi se zedinila okoli komunistov in njihovega programa. Socialisti pa so to izkoriščali v svojem izsiljevanju.

Ob preizkušnji pa se je pokazalo, da ni tako. KPI je in ostaja ključ za vsakršno važno spremembo v državi. Ni res, da se v Italiji ne more nič spremeniti. Če volilci to hočejo, lahko to storijo. Danes so dani tudi splošni politični pogoji. Vladna koalicija se je namreč razšla, na njenih ruševinah lahko zraste nova večina, za demokratično alternativo reformističnih sil, ki naj potisne KD v opozicijo in prične proces ozdravljanja Italije, kjer tudi ni vse rožnato, kot bi nas radi prepričali. Genovski požar, ravenske žrtve in milijoni brezposelnih obtožujejo vladajoče sile s svojo tišino!

Da je mogoče slutiti obstoj nove večine, če jo bodo volilci podprli v zadostni meri, pričajo predvsem liste KPI, njeni kandidati. Za KPI so se opredelili vidni predstavniki socialističnega re-

formizma, začeni z bivšim italijanskim in evropskim ministrom Antoniom Giolittijem, katerega je njegova stranka še pred nekaj leti predlagala za predsedni-

Stojan Spetlič

Prvi maj pri Črnem Vrh

Tradicionalni piknik, ki ga vsako leto organizira v Benečiji KPI ob 1. maju, je letos zbral pri Črnem Vrh (Montefosca) skupine mladih, družine z otroci, ki so se veselo lovili po travnikih, medtem ko so se odrasli sproščeno krepčali pri mizi s pijačo in polento z odojkom, ki ga je nepogrešljivi Ambrogio pekel na žaru.

V središču pozornosti je bila najprej Angela s svojo harmoniko, od katere so odmevale Bandiera rossa, Internazionale, ljudske borbene pesmi, kot tudi novejša s Sejma beneške pesmi in ruska Kalinka. Ni mogel manjkati nato politični «intermezzo», v katerem je tovariš Petričič kratko pozdravil, Ivo Pa-

ljavec pa predložil gospodarske in družbene težave, ki jih je pustila za seboj petstrankarska koalicija z demokršćansko prevlado. Kot dokaz je navedel dogajanje okrog tovarne Danieli - Natisone, kjer grozi težka rešitev zaprtja tovarne. Delavci Nediških dolin morajo v tem trenutku kritično oceniti vlogo dosedanjih vladnih sil, ki so podpirale gospodarske in finančne mogotce namesto da bi razmislile o reorganizaciji sredstev v namen zaposlovanja in branile šibkejša sloja. KPI se bori, je zaključil tovariš Paljavec, da bi se v parlamentu odobrili njeni predlogi, ki jih je pa zastavila zdrava med bivšimi zavezniki in iz nje nastala vladna kriza.

ka republike! Giolittijeva kandidatura nam je še posebej pri srcu, saj je Antonio Giolitti svoj čas bil komunist, pa se je od KPI ločil leta 1956, zaradi madžarskih dogodkov. Njegova kandidatura dokazuje, po svoje, kako globoko se je spremenila tudi naša partija, če je začela tedanje rane.

Poleg Giolittija so z nami zgodovinar Gaetano Arfè, bivši glavni urednik dnevnika «Avanti», zgodovinar in dolgoletni evropski poslanec, avtor evropske listine o pravicah narodnih manjšin, ki po njem nosi ime; nato še prof. Coen, režiser Giorgio Strehler, ki se je iz rojstnega Trsta že davno podal v svet in zaslovel s svojimi gledališkimi postavami.

To so socialisti, ki nastopajo kot neodvisni na listah KPI. Poleg njih je na listah cela vrsta znanih zaščitnikov okolja, s Chicco Testo na čelu. Res lahko rečemo, da je KPI tudi stranka ekologistov.

Giorgio Rossetti

Senat - TS 1

Giorgio Rossetti, rojen v Trstu 24. avgusta 1938, je poklicni časninar. Delal je kot korespondent «Unità» in glavni urednik lista «Il Lavoratore». Sodeloval je tudi s «Primorskim dnevnikom». Bil je pokrajinski in deželni tajnik KPI, član CKK KPI. V študentskih letih je bil tajnik napredne organizacije UGI in je v tem svojstvu zagovarjal pravice slovenskih študentov na univerzi.

Sedaj je član evropskega parlamenta v Strassburgu, kjer je aktiven v komisiji za odnose med EGS in Jugoslavijo in v koordinacijskem odboru, ki se ukvarja s problematiko narodnih manjšin v Evropi.

Predvsem pa se lahko pohvalimo z vidnimi osebnostmi iz poslovnega sveta, kot je bivši predsednik borznih operaterjev Rossi, človek, ki z vrha italijanskih financ s poslovnega vidika ocenjuje tudi politiko. To, da je izbral KPI za svoje poslovne in politične bitke, lahko veliko pove vsem, ki še nasedajo krilaticam o komunistih, ki «nam bodo pobrali vse» ali o «skupnih kotlih». Kje so tisti časi...

Na koncu se KPI hvali s povečano prisotnostjo ženskih kandidat, namenjenih za izvolitev. Sklenili smo, da podvojimo žensko predstavništvo v obeh vejah parlamenta in tako poudarimo demokracijo pravico žensk in deklet, da enakopravno zaživijo tudi v politiki. (Slovenci smo lahko ponosni, ker smo imeli v parlamentu take ženske, kot sta Marina Bernetič in Jelka Grbec).

Zveza komunistične mladine je sklenila s KPI poseben volilni sporazum in nastopa s svojimi kandidati.

Liste KPI so vzbudile veliko hrupa, pa tudi žolčne reakcije strank, ki so dočle upale, da bodo lovile volilce z nogometiški, pornoigralkami in modnimi stilisti. Resnost predlogov KPI jih je prisilila, da so deloma spremenile taktiko in strategijo in opustile upanje, da bo volilna kampanja potekala v znamenju «politične reklame» in špekakla.

Prav sestava naših list dokazuje, da se KPI predstavlja volilcem v marsičem prenovljena, odprta Evropi in svetu, bogata in pluralistična v svoji sredi, zrela za nove odgovornosti pri krmilu države.

Če se bo 14. in 15. junija na liste KPI koncentriral glas volilcev, ki si želijo sprememb v italijanskem političnem življenju, bo neizbežno prišlo do novega političnega ravnotežja, v katerem bo KPI odigrala vlogo spodbujevalca nove večine levičarskih, reformističnih in laično demokratičnih strank. Tudi o tistih, ki se sedaj nočejo soočiti s tem problemom, pa se ne znajo izmotati iz protislovja petstrankarske koalicije, katero so najprej razbile, sedaj pa iščejo njene drobce, da bi jih zalepile.

Slovenci v Italiji nismo nikoli bili pasivni gledalci dogajanja. V svoji zgodovini imamo veliko dokazov, da smo znali korakati v ritmu časa in da smo dojeli nujno trenutka.

Svoj boj za enakopravnost in zakonsko zaščito smo povezali s splošnim procesom demokratizacije italijanske družbe, ga zasidrali v program italijanske ustave, poverili najnaprednejšim silam naše družbe. Zato nam ni vseeno, kakšna ravnotežja bodo nastala po volitvah, saj bo od teh ravnotežij odvisno,

kolišna na podporo bodo naletele v parlamentu naše zahteve.

Zato je KPI, s svojimi programskimi predlogi in politično doslednostjo, pravzaprav edina izbira za naše ljudi, ki hočejo soodločati, koristno uporabiti svoj glas in pametno vložiti svoj vpliv. Premalo nas je, da bi si lahko privoščili volilne igrice, razpršitev glasov ali celo, da bi svoje glasove oddajali nasprotnikom naših pravic. V odločilnih trenutkih naše zgodovine smo znali Slovenci najti pravo obliko enotnosti, ki je v narodnem ponosu in odprtosti naprednim tokom, našla svoj najpristnejši izraz. Prepričani smo, da bo tudi tokrat tako. In da bomo ponosni na svoje izbire.

Stojan Spetič

Senat - TS 2

Stojan Spetič se je rodil v Trstu 29. novembra 1945. Kot poklicni novinar je bil urednik najprej pri Primorskem dnevniku, nato pa pri slovenskih poročilih RAI.

Občinski svetovalec v Trstu in član upravnega odbora Kraške gorske skupnosti, je od leta 1962 član KPI, kjer je imenovan v pokrajinski in deželni komite. Urednik Dela, sodeluje z raznimi italijanskimi in drugimi časopisi ter revijami.

Od mladih let zavzet v bitkah za uveljavitev kulture sožitja in zaščite slovenske manjšine, je bil vključen v mladinske in kulturne organizacije manjšine (Mladinska iniciativa, Sak, Jadran, Spz). Je član glavnega sveta SKGZ in koordinacijskega odbora jezikovnih manjšin v Italiji Confemili.

Po nalogu KPI je bil v letih 78-81 član posebne komisije pri predsedništvu ministrskega sveta za vprašanja slovenske manjšine (Cassandrova komisija); o tej izkušnji je pred letom dni napisal knjigo Rimski mlini.

Teden za tednom, sejo za sejo

Razgovor s senatorko Jelko Gerbec

V teh dneh so domala vsi slovenski časopisi objavljali intervjuje s senatorko Jelko Gerbec in opravili nekakšen obračun opravljenega dela. Nastala je nevarnost ponavljanja, posebno še za »Delo, ki je skozi vseh enajst let njene ga parlamentarnega dela objavljalo Jelkine članke in tako beležilo zvesto kroniko boja za uzakonitev pravic slovenske manjšine, pa tudi drugih zadev, ki so se tikale naših ljudi. Ti Jelkini članki so nastajali v čudnih okoliščinah, saj jih je pisala v nočnih urah, ko si je ukradla nekaj ur počitka, da bi se ne izneverila dani besedi. V uredništvu »De-la« vemo, kolikokrat nam je svoje članke narekovala iz Rima po telefonu, z utrujenim glasom in z naglico, saj se ji je že mudilo na sejo komisije ali kak drug sestanek.

Zato bodo naša vprašanja nekoliko bolj neobičajna. S tovariščico Jelko se je pogovarjal Stojan Spetič.

Neka zamejska revija, pravzaprav takoliški mesečnik »Mladika«, je o tebi napisala, da si bila »preveč molčeča« v parlamentu. Je to res? Kolikokrat si pravzaprav govorila, prepričevala, posegala, pisala vprašanja?

Ne vem kako naj »Mladika« sodi če sem bila v parlamentu »molčeča« ali ne. Nikoli me niso prišli obiskat v Rim. Še nikoli me noben član uredništva te revije ni vprašal, kaj sem v senatu naredila. Nikoli se mi niso približali. Ne vem

koliko so lahko zgovorne številke, če povem da sem v Rimu posegla v enajstih letih kakor sledi: 15 zakonskih osnutkov kot prva podpisnica, 45 zakonskih osnutkov (14 postalo zakon) kot ena izmed podpisnikov, 163 posegov v komisijah in 61 v avli, 241 vprašanj z ustnim in pismenim odgovorom kot prva podpisnica (odgovor prejela na 94), 84 pa kot eden od podpisnikov (39 odgovorov); dnevni redi in resolucije: 8 kot prva podpisnica (6 odgovorov) in 43 kot eden od podpisnikov (30 odgovorov). (Skupno izhaja iz uradnih zapisnikov 606 posegov. Dodati bi bilo treba še stotine nastopov ob razpravah, ki jih ne beležijo zapisniki. Op. ur.).

Bi lahko nekoliko opisala svoje delo in zadeve, s katerimi si imela opravka, poleg boja za uzakonitev manjšinskih pravic?

Vsekakor naj povem, da je bila v tej dobi moja osrednja skrb globalna zaščita. V vsaki mandatni dobi (preživela sem jih v Rimu kar tri), sem predložila z drugimi senatorji naše skupine zakonski osnutek v tej zvezi. Seveda, da smo v tej, deveti dobi, mogli sestaviti ožji odbor in izvojevati poenoteno besedilo, ki ga je predložil poročevalec Garibaldi, smo morali (in lahko zagotovim, da »sem morala«) ne malokrat poseči. Vse to ni vedno napisano, ker sem izkoriščala vsako priložnost, da sem silila naj se z deli nadaljuje: o slovenski zadevi sem

posegala trmasto, teden za tednom, sejo za sejo, tudi ko je dnevni red sploh ni predvideval. Največkrat je predsednik komisije odpiral roke in dvigal glavo z globokim vzdihom, kar je očitno pomenilo: »Kaj hočem, ni odvisno od mene«, dočim jo je poročevalec naglo pobrisal skozi vrata, ali, v najboljšem primeru, pokazal hrbet.

To ni nikjer razvidno, toda vse to prijatelji Slovenske skupnosti, ki so mi v teh enajstih letih bili blizu in ki so z mano sodelovali, s katerimi sem imela pri srčne, lojalne in nepretrgane odnose, s katerimi smo toliko krat skupno romali v Rim in enotno nastopali, dobro vedo. Zelo mi je žal, da nisem imela enakih odnosov tudi z Mladiko, saj bi bilo to sodelovanje morda popolnejše in plodovitejše.

Naj povem tudi, da sem skušala sproti reševati tudi ostala odprta vprašanja slovenske skupnosti, ki so bila rešljiva v okviru drugih vsedržavnih zakonov, oziroma po upravni poti. Naj omenim na primer zakon o kolegialnih šolskih organih, v katerega mi je uspelo vključiti poglavje za slovensko šolo; zakon o šolski upravi, v katerega sem vključila člen v korist slovenskih šol; posege, da so se ustanovili tečaji v slovenskem jeziku na zavodu Galvani, nato pa ustanovil samostojni državni poklicni zavod za industrijo in obrt v Trstu, da se je ustanovila sekcija za zunanjo trgovino v Gorici kot oddelek trgovskega zavoda »Žiga Zois« in oddelek za geometre tri tem zavodu, da so se ustanovili razredi s slovenskim učnim jezikom pri italijanskem industrijskem tehničnem zavodu v Gorici; zakon za potresna področja, v katerega sem vključila prehod otroških vrtcev (italijanskih in slovenskih, seveda) v državno pristojnost; zakon glede nestalnega šolskega osebja, v katerega sem vrinila postavko za slovensko osebje; ratifikacija sporazuma med Italijo in Jugoslavijo o priznanju diplom in akademskih naslovov, ki sem ku skozi sledila, itd, itd.

Na koncu naj še povem, da sem sledila neštetim drugim zakonom, da se rešijo tržaška vprašanja in odprti problemi raznih kategorij. Mnogo sem na primer v teh letih sledila odprtim vprašanjem policijskih sil, za kar je pristojna komisija za ustavna vprašanja in notranje zadeve, v kateri sem bila v sedmi in deveti mandatni dobi. Sodelovala sem tudi pri zakonih o reformi policije, za ureditev položaja policijskega osebja in v tem okviru specifično oseb-

V torek je tovarišica Jelka Gerbec bila gost Slovenskega kluba, kjer je s časnikarjem Sandorjem Tenčejem in zgodovinarjem prof. Jožetom Pirjevcem podajala obračun svojega enajstletnega dela.

ja, ki je bilo pri nas vključeno v lestvice bivše zavezniške vojaške uprave.

Mnogo sem sledila zakonom za handikapirane, še posebno onih, ki so ostali poškodovani za časa vojne in tudi na javnih službah, na primer v spopadih s teroristi ali roparji (karabinjerji, vojak in častniki, policijski uslužbenci). Sledila sem vsem zakonom za begunce, bivše deportirance v nacistična taborišča.

V okviru komisije za deželna vprašanja, ki jo sestavljajo bodisi senatorji, bodisi poslanci, sem sodelovala pri izdelavi treh odlokov za izvajanje zakona št. 382, ki predvideva zmanjšanje prisotnosti osrednjih državnih organov in dodelitev novih prisotnosti deželam, občinam, pokrajinam in gorskim skupnostim; sodelovala sem leta pri odlokih za ureditev položaja osebja razpuščenih ustanov in zelo zanimivo je bilo delo za okrepitev dežel in krajevnih ustanov, ki smo si ga zamislili v obliki dolgega raziskovanja o položaju in razvojni stopnji dežel ter o njihovi stopnji načrtovanja, kasneje pa posebne raziskave o položaju dežel s posebnim statutom. Pri tem so sodelovali stotine upraviteljev in operaterjev raznih področij. Obe pobudi sta mi bili zelo dobrodošli, ker sem tudi to pot izkoristila, da bi pomagala jezikovnim manjšinam, da se bolje izrazijo in da vključijo svoje boje v širše okvire, posebno še, da seznanim nove kroge ljudi s slovenskim vprašanjem in da obudim novo zanimanje in podporo našemu boju za globalno zaščito. To je prišlo tudi do izraza v zaključnih dokumentih.

Mnogo dela sem naredila na področju zunanje politike. Ko sem bila v osmi mandatni dobi v komisiji za zunanje zadeve, sem se nemalo ukvarjala s to tematiko. Zlasti sem sledila vprašanjem emigrantov, posebno njihovih socialnih, še zlasti pokojninskih, kulturnih in šolskih problemov, vprašanj identitete in državljanstva. Velikokrat sem bila med njimi v Belgiji, v Madridu, na Portugalskem, v Nemčiji, v Franciji, v Švici. Z zanimanjem sem sledila vprašanjem kulturnih ustanov v inozemstvu in se srečala tudi s slovenskimi emigranti, seveda. Zelo rada sem se oprijela tudi dela v evropskem svetu, ko so me izvolili v senatu, da zastopam tisto zbornico (184 glasov na 188, op.ur.) in kjer sem ostala dve leti. V evropskem svetu sem pogosto posegala proti terorizmu in tudi tja sem ponesla glas Trsta in naše manjšine.

Vprašanja Trsta in naše dežele so mi bila vedno pred očmi. Iskala sem vsako možno priliko, da spregovorim o Trstu in manjšini, tako v Strasburgu kakor v Rimu. Dotakniti se vprašanj Trsta je pomenilo posredovati za razpadajoče gospodarstvo našega mesta, za usodo tovarn in za nove gospodarske pobude. Ni res, da je paket za Trst delo

Prvi maj pozdravljajo na predvečer kresovi. Na sliki veselo razpoloženje na Prebenegu.

samega poslanca KD Colonija. Je tudi delo poslanca Cuffara in podpisane. Res je, da je vlada paket predložila v zbornici in da se je boj s popravki izvedel v oni veji parlamenta, toda sodelovali smo vsi, čeprav od zunaj, in v senatu sem zadevi sledila od začetka do zaključka, seveda ob splošni podpori celotne skupine KPI.

Pa še koliko posegov za kulturne ustanove, za Center v Miramaru, za vremenoslovski zavod, za zvezdoslovno opazovalnico. Vse to, za srečo, z uspešnimi zaključki, saj smo dosegli denar in ureditev položaja osebja.

Tudi za potresna območja je bilo veliko dela. Osebnost sem zlasti pozivala k reševanju vprašanj slovenskih beneških dolin in gora in se potegovala za stanovanjska vprašanja, pa tudi za popravilo kulturnih objektov in dobrin, za prevoze in ceste, za vidensko univerzo.

Sodelovala si tudi pri delih za ratifikacijo osimskega sporazuma, kajne?

Seveda. Nastopila sem v komisiji za zunanje zadeve in v avli. Kasneje sem tudi sodelovala pri komisiji za izvajanje osimskih sporazumov, ki ji je predsedoval senator Sarti. Predsednik mi je takrat poveril tudi nalogo poročevalca na odlok o slovenskem vprašanju. Toda odlok je bil tako slab, da sem po dolgi razpravi vprašala v imenu KPI in slovenske manjšine, naj ga vlada umakne. In tako se je na srečo zgodilo. Žal se pa še danes ni uresničilo, kar je vlada takrat obljubila, in sicer, da bo dobila slovenska manjšina samostojni globalni zakon, na podlagi notranje zakonodaje.

Lahko torej zaključimo, da nisi bila ti molčeča, pač pa so drugi molčali o tvojem delu. Vemo, naprimer, kako negativen je bil odnos italijanskega tiska.

Italijanski tisk je do mojega dela imel skrajno negativen odnos, tudi ko je šlo za vprašanja, ki so se nanašala na vse prebivalstvo in celo ko je šlo za odprta vprašanja pripadnikov večine, celo za begunce in za policijske sile!

Pa tudi slovenska občila niso šla dlje od tega, da bi ti priznala zasluge v boju za globalno zaščito. Se spomniš, kako je bilo, ko si izvojevala najpomembnejšo zmago, vključitev 35 milijard lir v finančnem zakonu in državnem proračunu za potrebe slovenske manjšine? Tedaj se je malokdo zavedal pomena te zmage. Sedaj, ko je bil parlament razpuščen, ta denar ostane, kajne?

Prav praviš, da se je malokdo zmenil za tisti denar! Vendar denar je tam, na razpolago. Seveda je treba izvojevati zakon, da ga uporabimo za potrebe, ki jih predvideva globalna zaščita. Vendar, ko imaš denar vnaprej na razpolago, ko delaš nov zakon, je to velika stvar. Količko je zakonov, ki ostajajo leta v zbornicah, ker ni denarnega kritja in jim zato proračunska komisija ne daje privoljenja za vpis na dnevni red avle! Količko krat vrača predsednik republike parlamentu že izdelane zakone, ker niso denarno kriti!

Toda v novi mandatni dobi bomo morali zelo oprezno slediti zadevi, da ne izgubimo leto za letom nakazane milijarde, da denar ne nameni vlada za druge potrebe, če se razprava o globalni zaščiti zavlačuje. Tudi bo treba ločiti postavko in sicer vključiti vsoto, namenjeno za italijansko manjšino v Istri v poglavje ministrstva za zunanje zadeve (in seveda pustiti vsoto za Slovence v poglavju ministrstva za notranje zadeve). Poleg tega bomo morali zahtevati večje vsote za obe manjšini.

Povej, prosim, nekaj o «Garibaldijevem osnutku», ki so ga prvi napadli nje-govi strankarski tovariši, socialisti, za njimi pa vsa nacionalistična zalega v Trstu. Kako si ga ti ocenjevala?

Ni najslabši zakonski osnutek. Zelo je pomanjkljiv, saj ne ureja vprašanja področij, kjer naj se javno rabi slovenski jezik. In to niso mačje solze! Tudi ne predvideva razvoja Slovencev, zaščite in potrditve njihove, oziroma naše, identitete. Ne govori o možnosti dopolnitve mreže slovenskih šol, niti se ne zmeni za gospodarsko zaščito krajev, kjer bivamo Slovenci, da se tako prepreči odhod s področij, kjer živimo in se zgodovinsko izražamo.

Vendar je precej tega, kar je v naših zakonskih osnutkih. Struktura je precej popolna in podobna onim, ki označu-

jejo predloge KPI, socialistične stranke in Slovenske skupnosti.

Možno je popraviti tisto besedilo, kar bi pa bilo zelo problematično, če bi se tega dela morali lotiti na onih besedilih, ki jih je povlekel na dan minister Vizzini! Komunistična skupina v senatu je bila pripravljena na boj za popravke. Seveda bi potem zmagala večina, vendar bili smo pripravljeni na intenzivno razpravo in podrobno razlaganje ter na vrsto posegov da bi vključili čimveč popravkov in iztrgali čimboljši zakon.

Jelka, ti si bila senatorka KPI, vendar je splošno priznanje, da si v celoti predstavljala slovensko manjšino. Tudi tisti del, ki je formalno računal na sen. Fontanarija (PPTT). Povej, kakšni so bili tvoji odnosi z ostalimi slovenskimi komponentami, strankami in organizacijami, pa tudi ustanovami, kot je gledališče.

Da, že sem povedala, da so bili moji odnosi s Slovensko skupnostjo zelo dobri. Isto naj rečem za tovariše socialiste slovenske narodnosti. Prav za prav sem imela zelo dobre odnose tudi z italijanskimi socialisti čeprav smo bili včasih tudi na različnih stališčih. V zadnjih časih sem pa močno zaskrbljena, po izjavah pokrajinskega tajnika Segheneja in deželnega tajnika Sara ter po sklenitvi zaveznitva med socialistično stranko in Listo za Trst. Zato razumem slovenske socialistične tovariše, ki so zavzeli nasprotno stališče, z njimi sočustvujem in sem jim blizu.

Glede drugih slovenskih organizacij in gibanj: prav tako sem z njimi odlično sodelovala in se z njimi zelo razumela in se prijetno soočala. Koliko dela smo skupaj opravili! Zato se mi zdi pozitivno, da je tudi naš zakonski osnutek sad tega prijaznega in prijetnega razgovora ter krepkega sodelovanja. S teh stolpičev, če mi dovoliš, dragi Stojan, bi se hotela pristrčno zahvaliti slovenskim duhovnikom, vsem predstavnikom Slovenske skupnosti in Sveta slovenskih organizacij, tovarišem socialistom, predstavnikom slovenskih organizacij videmske pokrajine, SKGZ, Slovenske-

ga gledališča, Glasbene matice, Slovenske narodne in študijske knjižnice, vsem predstavnikom gospodarskih, športnih, socialnih in kulturnih slovenskih organizacij, ki so mi s svojim sodelovanjem, prispevki, nasveti in predlogi olajšali delo v Rimu.

Opravljen delo na slovenskem področju v Rimu poklanjam njim, našim tovarišem in vsej slovenski manjšini.

Kaj nameravaš sedaj, ko se vračaš v Trst? Prepričani smo namreč, da te potrebujemo tako Slovenci, kot komunisti.

Še ne vem. Na razpolago sem, kot vedno. Odločala bo partija. Dovolj pa da ti želim, dragi Stojan, obilo uspeha, ko boš to delo nadaljeval, čez mesec dni, v Rimu.

Nereo Battello

Senat - GO

Posoška KPI ponovno predstavlja v svojem senatnem okrožju sen. Nerea Battella.

V pretekli mandatni dobi se je sen. Battello odlikoval po globokem poznavanju realnosti Gorice in Posočja, zaradi katerega je lahko doslej vedno v pravem trenutku predložil vladi in parlamentu načrte za reševanje hudih problemov gospodarske krize v teh krajih. Predložil je med drugimi nov zakonski osnutek za brezcarinsko cono, ki naj omogoči krajevnemu gospodarstvu, da se reši negibnosti generičnega in zainteresiranega asistencializma s spodbujanjem proizvodnega aparata naše pokrajine.

Kot dolgoleten pobudnik političnih bitk za okrepitev demokracije in državljanske pravice je bil član senatne pravosodne komisije. Med leti 1978 in 1983 je bil deželni svetovalec, sedaj je pa občinski svetovalec v Gorici in načelnik svetovalske skupine KPI.

Izžrebane številke loterije na festivalu Unità v Pordenonu:

- D 9479 - kolo
- C 0138 - bivanje na Sardiniji
- D 6816 - computer
- B 4647 - motorno kolo
- B 4001 - televizijski sprejemnik
- D 2327 - bivanje v Ibizi
- B 2949 - videoregistrator
- E 2180 - potovanje v SSSR
- E 7347 - avtomobil

Aleksandra Devetak

Zbornica - GO, Videm

Aleksandra Devetak se je rodila 16.3.1947 na Vrhu Sv. Mihaela, v občini Sovodnje, od koder se je pa kot otrok preselila na Laško, kjer sedaj živi v Zdravščini. Dokončala je slovensko učiteljsko v Gorici, zaposlena je pa kot knjižničarka pri občini Zagraj.

V partiji je aktivna od leta 1978, pred štirimi leti je bila izvoljena v pokrajinski svet, na lanskem kongresu pa imenovana v centralno kontrolno komisijo. Poleg aktivnosti v partiji se že leta zavzema za delo večnamenskega kulturnega središča v Ronkah, okrog katerega se zbirajo Slovenci in ki posebno zadnja leta prireja vrsto uspešnih pobud v prid medsebojnemu spoznavanju obeh narodov, izdaja publikacije v obeh jezikih in stalno sledi in pomaga pred kratkim ustanovljeni slovenski šoli v Ronkah z organizacijo srečanj učencev in drugimi kulturnimi pobudami. V tem središču opravlja Aleksandra funkcijo predsednika slovenske komisije in odbornika, poleg tega je še član predsedstva Zveze slovenskih kulturnih društev za Goriško.

Poseg tovarišice Nives Košuta ob predstavitvi kandidatnih list

ZKMI proti nezaupljivosti do demokratičnih institucij

Dovolite mi, da v skupih besedah osvetlim bistvene točke, ki so motivirale Zvezo komunistične mladine, da predstavlja svoje kandidate znotraj volilnih list Komunistične partije Italije na državni ravni in torej tudi v okviru naše krajevne stvarnosti.

Letošnje politične volitve so namreč prva tovrstna izkušnja za mladinsko organizacijo, čeprav gre podčrtati, da smo se za podobno izbiro že odločili pred dvema letoma, ko je bilo izvoljenih v okviru upravnih volitev 300 mladih predstavnikov ZKMI v občinske, pokrajinske in deželne upravne organe. To je bila v bistvu prva javna opredelitev mladih komunistov za vstop v svet tiste institucionalne politike, ki je dejansko zelo oddaljena in odmaknjena od pogledov in svetovnega nazora mladih.

Ceprav se torej taka opredelitev lahko zdi na prvi pogled protislovna, izhaja v resnici iz trdne volje mladih po prenavljanju koncepta političnega udejstvovanja in politike sploh, smoter, ki ga ZKMI jasno in dosledno zasleduje od neapeljskega kongresa leta 85, ko so bile sprejete nove smernice glede oblike, notranje organizacije in vsebine političnega poseganja.

Po dvoletnem obdobju lahko danes že delno sklepamo prve obračune, saj je nova usmeritev nedvomno že obročila svoje sadove. Pri tem ocenjevanju pa ne mislimo slepomišiti, saj se zavedamo, da je splošna situacija v naši državi izredno težavna in v tem trenutku tudi zaskrbljujoče delikatna, kar dokazujejo še posebno zadnji politični do-

godki, ki kratkoma zbegajo in globoko ponižujejo vsako demokratično državljansko zavest, ki se prepozna v ustvnih principih naše republike.

Ne moremo se torej preveč čuditi, če so mladi vedno bolj kritični in nezaupljivi do institucij. To nezaupanje je razširjeno dejstvo in kljub temu, da se nam zdi popolnoma razumljivo, nas globoko zaskrbljuje, saj vidimo v njem največjo nevarnost, ki lahko nepopravljivo zadene osnove našega demokratičnega državnega ustroja.

Proti takšni nevarnosti čutimo potrebo in odgovornost, predvsem kot mladi, da nekaj storimo. Mnenja smo, da se je v teh letih sprožila na področju mladinskega delovanja neka izredna občutljivost do velikih in manj velikih vprašanj našega časa in življenja. Okrog raznih tematik, kot so mir, razorožitev, človeška solidarnost, delo in brezposelnost, šolstvo, zaščita okolja, razvoj, so se ustvarila množična gibanja, katerih srednja starost se je v zadnjih letih zgovorno znižala in ki so si znala priporočiti zanimivo vlogo v našem družbenem tkivu, toda še zdaleč niso bila deležna pravičnega upoštevanja s strani vladnega aparata.

Zahteve, želje, angažiranost, svetovni nazor mlade generacije so še vedno prešibek glas, so še vedno preveč zapostavljena komponenta, ki jo splošna politična degradacija petstrankarske vlade ni «mogla» pošteno in pravično vrednotiti.

Od tod zavzetost ZKMI, ki je v teh letih znala biti ob strani omenjenih gi-

banj, da predlaga svoje predstavnike v listah KPI, kandidate, ki naj bodo predvsem glasniki mladih in njihovih visoko civilnih in kulturnih teženj. Na osnovi dogovora med KPI in ZKMI imajo mladi predstavniki povsem avtonomno vlogo, ki sloni med drugim na specifičnem programskem osnutku, ki ga bomo skušali čim jasneje posredovati v teh tednih javnosti in še posebej mladim v našem mestu.

Program je razčlenjen v razne točke,

Nives Košuta

Zbornica - Trst

Nives Košuta (Cossutta) se je rodila v Trstu 6. aprila 1961, živi na Opčinah in je leta 1980 dokončala slovenski znanstveni licej «F. Prešeren». Leta 1983 je tudi uspešno zaključila študij na Glasbeni matici, kjer že nekaj let skrbi za osnovno glasbeno vzgojo učencev.

Od leta 1976 je bila članica ZKMI, v okviru katere je delovala kot pobudnik Koordinacijskega odbora mladih komunistov vzhodnega Krasa (82-85), ki je bil ustanovljen z namenom, da bi združeval mladino tega področja okrog vprašanj sožitja, prostega časa in mladinske kulturne dejavnosti namenjene mladim.

Več let sodeluje pri KD Tabor, kjer se najbolj zavzema pri organizaciji glasbenih srečanj, v katerih so nastopali že številni mladi glasbeniki, Slovenci in Italijani iz naše dežele in sosednje Slovenije.

Od decembra 1986 je tudi tajnica pokrajinskega odbora Zveze slovenskih kulturnih društev.

Letošnji prvomajski sprevod v Trstu je odpirala zastava miru.

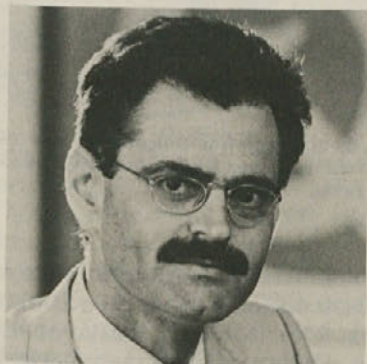
ki se tičejo najbolj perečih vprašanj mladinske stvarnosti in so povzete pod skupno oznako »zanikane pravice«. V njih govorimo o pravici mladih, da se jih priznava kot pomembnega družbenega dejavnika, poudarjamo pravico do zaščite mladoletnikov, zagovarjamo pravico do dela, do zavedne spolnosti, do zaščite okolja, opredeljujemo se za pravico do kulture in socializacije, postavljamo se kot odločni zagovorniki pravice, da mladi ne umirajo za posledicami heroína ali vojaške službe. In še bi lahko naštevali.

Kar se naše stvarnosti tiče pa bi dodali še, da želimo zagovarjati tudi pravico, ki jo imajo mladi, da se seznanijo in da se vključijo v prenovljeno kulturno dogajanje, ki naj dostojno vrednoti bogastvo v etničnem, človeškem in kulturnem smislu, našega mešanega teritorija.

Naj ob koncu še poudarimo, da je moralno vprašanje pri našem pojmovanju politike, ki naj bo še tako novo, drugačno, netradicionalno in specifično, vsekakor eno izmed temeljnih vrednot, če že ne prvenstveno, našega delovanja. V tem smislu si štejejo v veliko čast, da smo kandidati v vrstah komunistične partije, ki v svojem aktivnem političnem delovanju dosledno zasleduje to vse preveč teptano vsebinsko vrednoto pravega političnega dela.

Willer Bordon

Zbornica - Trst

Willer Bordon se je rodil v Miljah 16. januarja 1949. V zadnjih desetih letih je miljski župan. Svoj čas je bil pokrajinski tajnik ZKMI. Pri rimskem vodstvu KPI vodi resor kulturnih dejavnosti krajevnih uprav. Je član vodstva skupnosti jadranskih pristanišč. Deluje predvsem na področju mirovnih in ekoloških gibanj. Zadnje čase je aktivno zavzet v boju proti namestitvi premogovne elektrarne pri Trstu.

Zamenjave v deželnem svetu

Prejšnji teden je deželni svet Furlanije Julijske krajine zamenjal svetovalce, ki so morali odstopiti, ker kandidirajo na volitvah. V skupini KPI bi Renza Pascolata moral zamenjati beneški Slovenec Pino Blazetig, ki je leta 1983 bil prvi neizvoljen.

Za Benečijo je to bila izredna priložnost, saj bi imela svojega zastopni-

ka, pa čeprav samo za leto dni. Mandatna doba deželnemu svetu se namreč izteče prihodnjo pomlad.

Medtem pa je prišlo do globokih sprememb tudi v življenju mladega tovariša Blasetiga, ki opravlja visoko kvalificirano delo vodilnega značaja v okviru furlanskega elektronskega podjetja. V tako kratkem roku (praktično par dni) tovarišu Blasetigu ni uspelo urediti poklicnih zadev, niti ni mogel staviti na kocko svoje prihodnosti. Zato se je s težkim srcem odpovedal izvolitvi. Pač pa bo ohranil mesto videmskega pokrajinskega svetovalca, ki ni nezdružljivo s poklicnimi dolžnostmi in obveznostmi. Prav tako ohranja funkcije v okviru špeterske občine in nediške gorske skupnosti ter industrijskega konzorcija.

Komunisti iz Beneške Slovenije obžalujejo, da ta priložnost ni bila izkoriščena, obenem pa izražajo tov. Blasetigu vse razumevanje in pohvalo za politično aktivost, ki jo je doslej in jo bo še naprej opravljal.

Silvana Fachin por. Schiavi

Zbornica - GO, Videm

Silvana Fachin por. Schiavi se je rodila 10. julija 1938 v Mediis v Furlaniji. Leta 1960 je diplomirala v tujih jezikih na milanski univerzi »Bocconi«. Poučevala je angleški jezik in literaturo na videmskih srednjih šolah, nato pa s pomočjo mednarodnih natečajev študirala v ZDA in Angliji lingvistično didaktiko. Od leta 1971 poučuje didaktiko modernih jezikov na videmski univerzi.

Na področju jezikoslovja je sodelovala v številnih deželnih, državnih in mednarodnih ustanovah in izvedla vrsto študij ter napisala številne publikacije. Njeno zanimanje se je pa vse bolj usmerilo v proučevanje problematike manjšin, predvsem furlanske, nato pa še slovenske. O zadnji temi je sestavila publikacijo Kakšna dvojezičnost za Slovence videmske pokrajine, tematika je pa prisotna tudi v drugih knjigah. Kot jezikoslovec je mnogo sodelovala in še prispeva k uveljavljanju slovenskega vrtca in osnovne šole v Špetru.

Silvana Fachin kandidira kot neodvisna na listi KPI.

Antonino Cuffaro

Zbornica - Trst

Antonino Cuffaro je rojen v Sambuci, na Siciliji, 21. aprila 1932. V Trstu je diplomiral iz ladijske inženjerije. Nekaj let je bil zaposlen v lakjedelnici »Sv. Marka«, vendar so ga iz političnih razlogov odpustili. Poučeval je na industrijskem zavodu »Volta«.

Bil je pokrajinski tajnik KPI v Trstu, deželni tajnik v Furlaniji - Julijski krajini, sedaj pa je član CK KPI, pri vodstvu KPI v Rimu vodi resor za znanstveno raziskavo.

Bil je deželni svetovalec, v poslanski zbornici pa je od leta 1976. Bil je podpredsednik medparlamentarne komisije za izvajanje osimskega sporazuma.

Slovenska volilna računica

Vsaka volilna kampanja ima v sebi nekaj neresnice, ki ji pravimo propaganda. V zadnjih letih pa se je v nekaterih strankah sploh uveljavilo prepričanje, da so kandidati kakor pralni praški: «Znati jih je treba prodajati». Tako so se nekatera podjetja celo specializirala v vodenju volilnih kampanj in ustvarjanju videza, ki mu po angleško pravimo «look» ali «image». Kam vodi tak način ustvarjanja videzov, mimo resničnih programov, vsebine političnih izbir in računov o perspektivi, nam zgovorno pove primer ameriškega senatorja Garyja Harta, ki je propadel zaradi ljubezenske pustolovščine, ameriška javnost pa sploh ni vedela, kakšen politični program ji ponuja.

Pri nas bo vse bolj preprosto. Kljub temu pa ne bo več tako, kot nekoč. Nekatere ustaljene vrednote, stereotipi, so se korenito spremenile. Vzemimo naprimer prepričanje, da interese Slovencev predstavljajo tri stranke — KPI, PSI in SSK. Za nekatere je doslej bilo samoumevno celo to, da so te stranke bile v glavi Slovencev enakovredne in medsebojno zamenljive.

Danes ni več tako. Vsi dobro vedo, da se je v PSI nekaj globokega prelomilo in da je v zadnjih letih postopoma, toda nezadržno drsela najprej v močvirje brebrižnosti, sedaj pa kar pravega nasprotovanja našim zgodovinskim interesom. Povezava z najbolj nazadnjaškim in narodnostno nestrpnim krilom Liste za Trst je zato bila tista kaplja, ki je v krogu slovenskih socialistov prebila sodu dno, da je prekipelo in so pozvali svoje pristaše in somišljenike, naj ne glasujejo za liste PSI, pač pa za tiste napredne stranke in kandidate, ki ščitijo koristi Slovencev.

V Slovenski skupnosti se je vnela živahna razprava o tem, kaj storiti na volitvah. Na koncu ja izbrala predstavitev liste PSDAZ (štiri je zamorci z zavezanimi očmi) in skuša to prikazati kot izraz «manjšinske solidarnosti». O tem pozneje.

V tem članku, ki mu nismo zamedili naslov «volilna računica» bomo skušali odgovoriti na nekatera vprašanja, ki nam jih najpogosteje postavljajo volilci.

Koliko glasov je potrebnih za izvolitev poslanca in koliko za senatorja?

Poslancev je 630 in jih volimo po okrožjih, s strogo proporcionalnim sistemom, kar pomeni, da odstotek prejetih glasov in odstotek članov parlamenta ustrežata. Zato se člani poslanske zbornice volijo s polnimi kvocienti (ko je v nekem volilnem okrožju dovojen glasov za izvoli-

tev enega poslanca), izkoriščajo pa se tudi vsi ostanki, ki gredo v vsedržavni «hotel», iz katerega dobimo s štetjem ostanke še nekaj poslanskih mest.

Pri tem pa je velike važnosti še nekaj. Vsaka stranka, ki hoče izkoristiti svoje ostanke, mora imeti poln kvocienat za izvolitev vsaj enega poslanca v enem volilnem okrožju. V nasprotnem primeru gredo vsi njeni glasovi v koš. Pred leti se je naprimer zgodilo stranki PSIUP, da je zbrala skoraj 700 tisoč glasov, a ni prejela niti enega mesta, ker ji je za las ušel polni kvocienat v Milanu in Pavii.

V naših razmerah to pomeni, da so

če kandidat prejme v svojem volilnem okrožju 51% glasov.

Za ostale se izračuna volilni izid na osnovi deželnege «kotla ostanke», kamor se stekajo vsi glasovi, ki jih je prejela neka stranka. Kvocienat za izvolitev enega senatorja v Furlaniji — Julijski krajini je sedaj 125 tisoč glasov. To je, seveda, zelo veliko in zato Slovenci lahko izvolimo svoje predstavnike v senatu samo, če se naslanjamo na vsedržavno stranko. Sami bi tega nikoli ne zmogli, saj ne razpolagamo s tolikšnim številom volilnih upravičencev.

Zakaj torej KPI omogoča izvolitev slovenskega senatorja? Ker ga kandidi-

Tovariši so dolge dni in noči stražili vhod v sodno palačo, da bi dosegli tradicionalni cilj: tudi tokrat bo znak KPI na prvem mestu volilnice. Za parlamentarne volitve nastopa KPI s samo italijansko kratico (PCI), da lahko izkoristi vse ostanke na vsedržavni ravni.

glasovi oddani manjšim, krajevnim listam vedno tvegani. V večini primerov bodo šli v koš.

Kvocienat za izvolitev enega poslanca dobimo tako, da razdelimo število volilcev s številom razpoložljivih mest v posameznem volilnem okrožju. V Trstu (zaradi demografskega pada) nimamo več pravice do 4 poslancev, kot pred leti, pač pa samo tri. V okrožju za Furlanijo, Karnijo, Belluno in Gorico pa je na razpolago 13 poslanskih mest.

Senatorjev je 315. Senatorje volimo z mešanim sistemom, saj se glasovi obračunavajo na deželni ravni, namesto preferenc pa velja odstotek posameznega kandidata v svojem volilnem okrožju, ki so uninominalna. Teoretično je možna tudi neposredna izvolitev,

ra v volilnem okrožju, kjer ima stranka visok odstotek glasov. To je okrožje Trst 2, ki zaobjema tržaško okolico. Milje, Dolino in ves Kras z devinsko-nabrežinsko občino. Na tem ozemlju je zelo veliko Slovencev, vendar je prav tako veliko število Italijanov. Urbanistične spremembe zadnjih desetletij so deloma vplivale tudi na volilni izid KPI. Zato časopisi pišejo, da je izvolitev slovenskega senatorja «skoraj gotova». Tisti «skoraj» pomeni, da absolutno gotovost daje samo povečanje glasov, oddanih KPI tako v tržaški okolici, kakor tudi v vseh volilnih okrožjih dežele, kjer živijo Slovenci, saj se bodo njihovi glasovi stekali med koristne ostanke in torej podprli tudi kandidata KPI na Gorickem, ki je prav tako dokazal svojo

naklonjenost boju slovenske manjšine.

Je res, da KPI predlaga tudi v drugih okrožjih kandidate, ki lahko koristno zastopajo interese slovenskega prebivalstva?

Motili bi se, če bi mislili, da KPI kandidira samo Stojana Spetiča v drugem volilnem okrožju za senat na Tržaškem. Če pogledamo na sezname njenih kandidatov, tedaj bo jasno, da so Slovencem tudi v drugih okrožjih na razpolago koristne izbire.

V Trstu, za poslansko zbornico, dosejani poslanec inž. Antonino Cuffaro, ki ga naši ljudje dobro poznajo. Poleg njega kandidira še slovenska mladinka, glasbena in kulturna delavka Nives Košuta in mislimo, da je prav, če se uveljavi. Prav tako je na listi tudi miljski župan Willer Bordon. Zanj lahko rečemo samo, da je župan edine pretežno italijanske občine, kjer uživajo Slovenci precejšnjo zaščito.

Na Goriškem kandidira KPI dosejani senatorja Nerea Battella, doslednega zagovornika naših pravic, saj je med podpisniki zakonskega osnutka KPI za globalno zaščito naše manjšine. Poleg tega velja omeniti, da je sen. Battello eden izmed redkih parlamentarcev iz naše dežele, ki govori slovensko.

V furlansko — goriškem okrožju je več kandidatov za poslansko zbornico, ki zaslužijo podporo naših slovenskih volilcev.

Naj omenimo slovensko pokrajinsko svetovalko v Gorici, Aleksandro Devetak, ki je tudi članica CKK KPI. Poleg nje pa je omembe vredna vsaj še profesorica

sorica Silvana Schiavi, ki poučuje na višjemski univerzi in nastopa kot neodvisna z veliko nožnostjo izvolitve. Silvana Schiavi je veliko prispevala k organiziranju dvojezične vzgoje slovenskih otrok v Beneški Sloveniji, saj je pomagala s svojimi pedagoškimi nasveti in tudi praktičnim delom. Beneški Slovenci vedo, da bodo imeli v prof. Silvani Schiavi dosledno zagovornico v poslanski zbornici. Mislimo, da je prav, če prejme podporo slovenskih volilcev tudi na Goriškem.

V čem je protislovensko bistvo kandidatur PSI za senat v Trstu?

Socialisti so se na Tržaškem povezali v volilno koalicijo z Listo za Trst in njenim najbolj reakcionarnim delom. LpT je sklenila, da bo podprla profesorja Arduina Agnellija, znanega zaradi svoje narodnostne nestrpnosti ali pretiranega »patriotizma«. Pri tem je sam listarski tajnik, župan Staffieri v »Piccolu« po-vedal, da želi imeti Lista v Rimu človeka, ki ga bo mogoče nadzorovati in usmerjati, ko bo stekla razprava o zaščiti Slovencev. Staffieriju moramo priznati vsaj iskrenost, da ni slepomišljal in da je povedal bistvo vsega. Zamolčal je samo to, da skuša tržaška PSI pridobiti predvsem na ostotku, da bi iztrgala senatorsko mesto odv. Castiglioneju, furlanskemu socialistu, ki je v prejšnji zakonodajni dobi podpiral zahteve Slovencev.

Listarji so dosegli tudi, da bo Agnelli kandidiral v obeh senatnih okrožjih. Niso namreč hoteli, da bi PSI lovila Slovence na limanice svojega kandidata.

Zato je prav slovenskim socialistom danes pomembno, da volilno zavezništvo PSI - LpT klavarno propade. Od tod

znani »apel« iz Medje vasi in pogumno zadržanje slovenskih socialistov, ki so se uprli tržaškemu in deželnemu vodstvu in ga opozorili, da je mera njihovega potrpljenja polna.

Zakaj pa je SSK šla v zavezništvo s sardinsko akcijsko stranko PSDAZ in jo imenuje »manjšinska koalicija«?

V izjavi goriške SSK je dovolj jasno poudarjeno, da ni mogoče govoriti o »manjšinski solidarnosti«, saj v tej listi manjkajo predvsem narodne manjšine. »Union Valdotaïne« nastopa namreč samostojno v Dolini Aoste. Prav tako ločeno nastopajo južnotirolski Nemci »Südtiroler Volkspartei«, ki so sklenili zavezništvo s tridentisko ljudsko stranko (PPTT), na kateri je bil v prejšnji zakonodajni dobi izvoljen sen. Fontanari, podpisnik zakonskega osnutka SSK za zaščito Slovencev. To, da Fontanari kandidira na listah PSDAZ dokazuje samo, da so ga odžagali na Tridentinskem, kjer je prišlo v PPTT do razkola.

Manjkajo torej Francozi in Nemci... Kakšna »manjšinska koalicija«, torej. Prej bi ji morali reči »koalicija avtonomističnih gibanj Sicilije, Sardinije in Kalabrije«, kateri se je iz nerazumljivih vzrokov pridružila SSK.

Nima smisla polemizirati z izbiro, ki je suverena in se je zanjo opredelila večina članov deželnega vodstva SSK. Pičla večina, vendar večina.

Kvečjemu se moramo vprašati o svetovnonazorski interpretaciji volilnega zavezništva s PSDAZ, ki je levičarska stranka in na Sardiniji aktivno sodeluje s KPI. Volilci SSK imajo torej na izbiro, da podprejo slovenskega ali sardinskega levičarja. Čemu ne Slovenca?

Darovi in prispevki

Ob poravnavi naročnine so v sklad Dela prispevali tovariši:

Colja Mirko z Devina L. 9.000, Legiša Umek Nadja iz Mavhinj L. 5.000, Puntar Mario s Proseka L. 14.000, Ukmar Marija s Proseka L. 4.000, Bogatec Milko iz Devinščine L. 9.000, Škamperle Niko od Sv. Ivana L. 4.000, Kocjančič Danilo iz Doline L. 4.000, Peric Miro iz Šempolaja L. 4.000.

FV od Domja daruje v sklad Dela 100.000 lir.

Sekcija KPI »Zorko Kralj« iz Trebče ob 1. maju zbrala 43.000 lir prispevkov za sklad Dela.

Terčon vd. Prašel Fani iz Devinščine prispeva ob poravnavi naročnine 19.000 lir v spomin na moža Pepita.

Godnič Roza iz Nabrežine kamnolomi prispeva v počastitev spomina moža 10.000 lir v sklad Dela.

V spomin na Ivanko Šuligoj vd. Starc prispeva sekcija KPI Prosek-Kontovel 30.000 lir v sklad Dela.

Lepo vreme je tudi letos skoraj do konca spremljalo dolinsko »majenco«. Po ozkih ulicah se je zbrala množica, ki je sledila bogatemu dogajanju.

«Kdo je nesramnejši do Slovencev?»

Prvi lepaki, ki so se pojavili na kovinskih tablah za volilno propagando, so zelene barve. Izdala jih je republikanska stranka. Preberite jih, se splača. Kajti prvi (in edini) argument, s katerim se PRI predstavlja Tržačanom, je protislovenska ihta. Ko so liberalci predstavili svoje liste in kandidate, v časnikarskem krožku, niso spregovorili o usodi tržaške industrije ali trgovine, pač pa o ... nasprotovanju Slovincem.

Demokristjani so svoj čas že v «Meridianu» in izjavah dnevnemu tisku poudarili, da ne marajo zaščitnega zakona, ki bi uvajal dvojezičnost.

Celo socialdemokrati poudarjajo (in pozabljajo, da je minister Vizzini njihove gore liste) svoje omejevalne poglede na «slovensko vprašanje».

O misovcih bi sploh ne govorili, saj je šovinizem njihov poklic. Od njih si lahko pričakujemo kaj več, kot naprimer oskrumbo spomenikov in običajno vsakondevno mazanje dovjezičnih tabel, kjer so.

O socialistih vemo, da so se sporazumeli z Listo za Trst, ta pa svečano izjavlja, da bo sen. Agnelli «njen človek», ki bo nadzoroval parlamentarno skupino, da bi ne delala neumnosti glede Slovencev. Nosilec liste odv. Camber pa se proslavlja s protislovenskimi tiradami v krajevni zdravstveni enoti.

Vse to nas navdaja z mešanimi čustvi. Predvsem ugotavljamo, da smo sami v

tem predvolilnem boju, ki smo ostali na strani slovenskega prebivalstva in zagovarjamo politiko sožitja, miru, sodelovanja, razvoja kulture in znanosti... Ostali pa trobijo v šovinistični rog, najbrž v prepričanju, da jim bodo volilci kar drli na limanice.

Vendar se s ponosom, da vodimo plemenito bitko proti silam mračnjastva, meša tudi tragično spoznanje, da so se sicer demokratične sile (socialisti, socialdemokrati, republikanci, liberalci, demokristjani) tako spridile in zabredle v močvirje neznanja, nekulture, demagogije in sovraštva. Da ne predstavljajo tistih iskrenih, pristnih, poštenih katoli-

čanov, liberalcev, socialistov in demokratov, ki mislijo drugače, ki verjamejo načelom oksfordske izjave liberalne internacionale o manjšinskih pravicah, ki niso pozabile Mazzinijevih «Slovenskih pisem», niti Pertinijevega prijateljstva do Slovencev in bitk pokojnega Loris Fortuna.

Vsi ti volilci vedo, da imajo na razpolago glas za KPI, ki jih v tem težkem trenutku zablod in zaslepljenosti, predstavlja ne glede na morebitne ideološke razlike.

Tragično spoznanje, za Trst, ki preživlja hude probleme identitete, perspektive, razvoja in dela, pa se izživlja v nacionalistični zasvojenosti, kakor z drogo, da v tej omami ne vidi več obzorij lastne bodočnosti.

S.T.S.

Dokument ob 1. obletnici Černobila

Ženske hočejo živeti brez jedrske energije

Ženske zmo ob dogodku v Černobilu demonstrirale na cesti. Aktivno smo se vključile, prej in potem, v razpravo o energetskih izbirah. Komunistične ženske smo odigrale važno vlogo v partiji pri odločitvi za da na referendumu.

«Od žensk ženska moč» smo zapisale v naši listini in tega smo se držale. Zavrnile smo udeležbo v razpravi o specifičnih temah «kot ženske» in se v posameznih slučajih predstavile kot «ko-

munistke», «ekologistke» ali «mirovnice».

Razgovor med ženskami, ki smo ga sprožile, je obrodil svoje sadove: filozofiji tveganja, ki so nam jo prikazovali kot potrebno spremljevalko tehnološkega razvoja in «napredka», smo odgovorile z modrostjo strahu. V zgodovini smo našle dokaze za našo odsotnost pri izbirah, ki v imenu nekega lažnega blagostanja grozijo z uničenjem okolja, brez vsakega čuta odgovornosti do človeške vrste.

Znanosti, ki zahteva popolno samostojnost v raziskovanju in se ne ozira za posledicami svojih spoznanj, smo predlagale zavest «omejitve», ne kot zunanje cenzure, temveč kot «notranje samozavesti» znanstvenice skupnosti, v kateri znanstvenice morejo in morajo odigrati svojo vlogo.

Nadalje opozarjamo na našo neudeležbenost v politični igri, ki daje prednost, celo z odkrito podporo, interesom vladnih strank pred voljo ljudstva, da neposredno izrazi svoje mnenje.

Vemo, da takšni manevri oškodujejo nas, ženske, ki si prizadevamo, da bi zgradile svojo identiteto in širile svoje ideje.

Naši predlogi so: da ne pustimo preusmeriti naše pozornosti, da ne prekine mo medsebojnih kontaktov, da javno potrdimo, v širokem stiku z ženskami, razloge za našo podporo referendumu o jedrski energiji.

Poleg tega: hočemo, leto dni po Černobilu, poiskati in posredovati javnosti naše razloge v prid jedrskemu razoroževanju in skupno načrtovati naše vsakdanje življenje, od problema varnosti do vprašanja potrošnje, ne da nad tem visi grožnja raket in jedrskih central.

Glasovi, ki ne bodo nikoli prišli do otoka

Slovenska skupnost je tokrat sklenila volilni sporazum s sardinsko akcijsko stranko (PSDAZ) ter vložila liste s svojimi kandidati v vseh okrožjih za poslansko zbornico in senat.

Sklep je sprejelo deželno vodstvo SSK po zelo živahni razpravi, kot ve povedati «Novi list», ki je očitno dobro informiran o sporih, ki so izbruhnili s tem v zvezi.

Najbrž pa je prav, če slovenskim volilcem povemo, da je KPI pred tem na uradnem pogovoru z voditelji SSK predlagala, naj bi ne prišlo do volilnega soočenja brez potrebe. SSK smo ponudili volilni sporazum ter dogovor glede dejavnosti slovenskega predstavnika v parlamentu, ki bo izvoljen samo na listi KPI.

Ta sporazum je SSK sklenila s sardinsko akcijsko stranko, ki je ena izmed najstarejših strank v Italiji, saj je nastala pod vplivom prosvetljenega framazonstva in naprednega izobraženstva na otoku. Glasovi oddani za simbol zamorcev z zavezanimi očmi bodo vsekakor koristili sardinski stranki, vendar ne glasovi, oddani za senat. Kajti volilni si-

stem senata se v mnogočem razlikuje od volilnega sistema zbornice. V slednjem primeru gredo ostanki na otok, oziroma v vsedržavni «kotel ostankov», za senat pa so glasovi pomešani v «deželni kotel». Če ne dosežejo polnega kvocienta (uradno je to 124 tisoč glasov), so neizbežno izgubljeni, saj ne morejo iz dežele Furlanije-Juljske krajine. Za izvolitev zadnjega senatorja bi se PSDAZ lahko potegovala z ostanki. V tem primeru bi morala zbrati najmanj 70 tisoč glasov! Vsakomur je na dlani, da SSK v deželi razpolaga kvečjemu z eno desetino vseh glasov, pa tudi nam ni znano, da bi pri nas bilo toliko Sardinincev, ki bi podprli svojo stranko. Torej?

Še zadnje vprašanje, ki je odjeknilo na srečanju volilcev, prejšnji teden v Podlonjerju: «Čemu nam priporočajo izgubljeni glas za sardinskega levičarja, ne pa za Slovenca?»

Odgovor je prav tako razumljiv: kljub vsemu spoštovanju za Sardinijo in njene stranke bodo volilci SSK glasovali po vesti in po zdravi pameti. Pa ne bodo pozabili, da so narodnjaki!

Oni drugi kandidati...

Te dni so časopisi objavili imena kandidatov drugih strank. Na Tržaškem bi je v oči dejstvo, da so se laične in sredinske stranke takorekoč soglasno vrgle na množico melonarskih glasov in v namišljenem sozvočju skušajo zaigrati na najbolj občutljivo struno protislovenskih čustev, misleč, da jih bodo tako očarale in pridobile.

Začnimo kar pri socialdemokrati. Svoj čas, tega je že davno davno, je ta stranka v Trstu podpirala politiko odpiranja do Jugoslavije in do Slovencev. Vendar je že vse pozabljeno. Tokrat kandidira predstavnik »Melone« De Roto in bivšega pokrajinskega predsednika prof. Giannija Marchia, ki je dolgo vrsto let bil odgovorni urednik melonarskega glasila »La voce libera«. Težko bi zanj rekli, da ima pozitiven odnos do Slovencev.

Mimogrede poudarjeno: odnos do Slovencev in njihovih pravic je v naših krajih preizkusni kamen demokratičnosti. Zato o tem pišemo in jih bodo ocenjevali predvsem po tem.

PSDI kandidira tudi prof. Fabia Sua-dija, ki ga je naš tovariš Spetič lepo opisal v svojih knjigi »Rimski mlini«. V tisti proti Slovincem in v ponavljanju melonarskih fraz je bil vedno prvi, poleg tega pa je trmasto vztrajal na nekakšni tezi o negativni recipročnosti z Jugoslavijo, češ »če v Jugoslaviji izginja italijanska manjšina, čemu naj bi mi ohranjali slovensko?«

Republikanci so tradicionalno naši nasprotniki, od Spadolinija navzdol. V naši deželi je »špica« nasprotovanja kakršnikoli zaščiti predvsem poslanec Di Re, ki kandidira v furlansko-goriškem okrožju.

Izkazali so se tudi tržaški liberalci. Ni dovolj, da se je njih vsedrjavni tajnik Altissimo svoj čas ovil v burnus in se pomešal med protisovjetske gverilce v Afganistanu, da bi dokazal privrženost pravicam tega azijskega naroda do samoodločbe, pri nas pa iste pravice zanikal in na ves glas izjavil, da se bo boril proti kakršnikoli zaščiti slovenske manjšine. Sedaj so v Trstu sklenili »mini sporazum« z Listo za Trst (maks-

sporazum imajo socialisti!), v obe senatni okrožji pa kandidirajo odv. Giorgia Bevilacqua, človeka, ki je posvetil zadnja leta svojega življenja širjenju protislovenskih klevet, saj je predsednik samozvanega odbora za zaščito italijanstva v Trstu in znan pisun lažljivih knjig in pisem v »Piccolo«. O njem je dovolj napisal tudi Stanislav Renko v najbolj brani rubriki »Primorskega dnevnika«. O podkovanosti tega gospoda zadostuje, da je v nekem pismu v »Piccolo« napisal, da hočemo Slovenci dvojezične napise... v cirilici.

Tudi demokristjani niso od muh. Redke slovenske glasove bodo lovili z dosedanjim poslancem Colonijem, ki je pa v zadnji mandatni dobi zaostрил svoja stališča in kaže dokajšnjo nepopustljivost sprčo slovenskih zahtev in pričakovanj. V listi, tako nam pravijo, sta še dve kandidatki, izmed katerih se vsaj ena (tista s slovenskim priimkom) odli-

kuje po desničarskih stališčih.

V senat pa kandidira KD odv. Guida Gerina, predsednika ustanove za človekove pravice, ki deluje v Trstu in se ukvarja s pravicami Tamilov ali Samojedov, o Slovincih in njihovih pravicah pa ni nikoli niti slišala. Kljub temu, da je dr. Gerin dolga leta vodil posebni urad zunanjega ministrstva, iz katerega so, po splošnem mnenju, vodile vse niti zaviranja procesa uveljavljanja politike sožitja in enakopravnosti med Slovinci in Italijani.

Res lepa družčina! Žal, podpisujejo vse te stranke menice, ki jih bodo morale plačati po volitvah. Res bi bilo škoda, če bi te stranke prejele en sam glas med našimi ljudmi. Povejte to!

Kajti na dlani je, da edino KPI predstavlja v naših krajih demokratično silo, ki se dosledno postavlja za politiko enakopravnega sožitja, kar je pogoj za razvoj celotnega področja v miru in sodelovanju.

Zato bodo za KPI glasovali vsi, ki jim je to pri srcu, ne glede na morebitne svetovnonazorske pomisleke ali nesoglasja.

«UDIESTATE»

Tudi letos organizira ZŽI - UDI v sodelovanju s slovenskim dijaškim domom v Trstu

POLETNO SREDIŠČE

za otroke vrtcev in osnovnih šol
od 29. junija do 24. julija
z istim urnikom kot občinski vrtci.

Informacije in prijave na sedežu ZŽI - tel. 761618
v ponedeljkih, sredah in petkih od 9. do 12. ure.

PRAZNIK UNITÀ IN DELA pri Valmauri 29. maj - 8. junij

Iz programa:

nedelja, 31. maja - srečanje z Luciano Castellino, članico CK KPI in evropsko poslansko na temo razoroževanja

torek, 2. junija - 40. obletnica ustave - govoril bo Arturo Calabria, pokrajinski tajnik VZPI

sreda, 3. junija - razprava na temo: Gramsci danes - sodelujejo prof. Fausto Monfalcon, član pokrajinskega vodstva KPI, in Maria Pia Turinetti, članica tajništva ZKMI

četrtek, 4. junija - srečanje s kandidatom ZKMI Nives Košuto

petek, 5. junija - srečanje s kandidatom za senat Stojanom Spetičem

nedelja, 7. junija - srečanje s kandidati za poslansko zbornico posl. Antoninom Cuffarom in Nives Košuto

Vsak dan glasba, razstave, obloženi kioski.

Te dni je praznoval 80 let
tovariš

Viktor Bogatec
iz Križa

Iskreno mu čestitamo in želimo še
naprej trdnega zdravja in veselja

Uredništvo

Odpadki: zakaj moramo uničevati to bogastvo?

V Italiji letno «proizvedemo» 16 milijonov ton odpadkov samo v mestih. Od teh odpeljejo občinske službe 9 milijonov ton, ostalo «krasi» ulice in zelenice, zastruplja reke in morja, najlonske vrečke visijo po vejah in dušijo delfine.

Kmečki način življenja, kjer je veljal naravni zakon, da se nič ne uniči, ampak se vse ponovno vrne v biološki krog življenja, je nadomestila logika: proizvajati, uporabiti, odvreči.

In kaj vse spada v kategorijo odpadkov? Na evropski ravni so tako ocenili njihovo sestavo: 30% papir, 28% organske snovi (v glavnem ostanki hrane), 15% inertne snovi (prah), 10% steklo, po 5% kovine, plastika in razne druge snovi, 2% tekstil.

Če pomislimo samo na to, da se za proizvodnjo ene tone papirja uniči 15 visokoraslih dreves, si lahko predstavljamo koliko milijard zgori v upepeljevalnikih. Koliko živine bi lahko prehranili ali koliko naravnega gnojila bi lahko proizvedli iz ostankov hrane, z njim nadomestili uvožena ali drago pridobljena kemijska gnojila, obenem pa uživali naravnijo hrano? Da ne govorimo o plastiki, ki pri izgorevanju oddaja številne strupene pline, med katerimi dioksin, pridobiva se pa iz vedno dragocenejše nafte.

Neizogibne posledice napredka? Prej interesi velikih kemijskih in drugih industrij, ki zasledujejo svoj zaslužek ne da bi se ozirale za posledicami na okolje in na družbene stroške. Pri tem jim niti država ni postavila omejitev, kot bi bila njena dolžnost. Kaj bi lahko stori racionalna zakonodaja? Lahko bi obvezala proizvajalce izdelkov, ki onesnažujejo okolje, da poskrbijo za njih končno usodo. Lahko bi podprla nadomeščanje posod, ki se jih po uporabi odvrže, s takšnimi, ki so zopet uporabne, kot predvideva navodilo EGS iz leta 1985. Uvedli bi lahko pri prodajalcih zdravil, kemičnih preparatov in električnih baterij obveznost, da zbirajo izrabljene izdelke. Prepovedala bi lahko vsaj v menzah, bolnicah in šolah uporabo plastičnih krožnikov in jedilnega pribora, ravno tako bi lahko ustavila proizvodnjo izdelkov, ki se jih ne more večkrat uporabiti, kot je na primer tetrapak, ki ga sestavlja papir, plastika in aluminijeva folija.

Že posameznik lahko nekaj naredi. Lahko se na primer odpove plastičnim vrečkam, ki mu jih ponujajo v trgovinah in se vrne k uporabi torbe za nakupovanje in starega, dobrega vrča za od-

našanje smeti. Lahko se potruži spravljati časopise in drugi papir, ki ga razne organizacije rade volje odpeljejo, če ga je dovolj, da se jim prevoz izplača.

Še več lahko naredijo skupine. Več je primerov zadrug brezposelnih, ki so, v dogovoru z občinsko upravo, namestile po mestih posode za ločeno zbiranje odpadkov: steklo, papir, kovine, organske snovi.

V pokrajini Salerno je takšna zadruga polno zaposlila 5 oseb, ki tedensko zberejo 25 ton papirja in eno tono stekla. Njih dejavnost naglo napreduje, začeli so pa tako, da je 12 oseb kupilo star kamijon in 70 rabljenih velikih posod za mineralno olje. Od krajevnih uprav, razen dovoljenja, niso prejeli nobene podpore.

Drugi primer, sicer iz Švice: dva agromata sta leta 1982 začela v nekem rezidenčnem predelu Züricha zbirati v posebnih posodah organske odpadke: ostanke hrane, pokošeno travo in veje obrezanih dreves. Sama skrbita za primerno kompostiranje in spravljane komposta, ki ga nato prodajata prebivalcem po nizki ceni. Sedaj se njih dejavnost širi na center mesta in okoli 70% prebivalstva se je že odzvalo k sodelovanju.

Zaenkrat edino takšno pobudo krajevne uprave v Italiji beleži občina Tresigallo (5.000 prebivalcev) v pokrajini Ferrara. Od leta 1980 izvaja ločeno zbiranje odpadkov, zaenkrat le za papir, steklo in kovine. Pri tem so zaposlene tri osebe redne smetarske službe, ki prej niso utegnile same opravljati vsega dela. Vsak torek pobirajo papir, ki ga prebivalci zvežejo v pakete, te pa pustijo na pločnikih. Vsaki dve družini imata

nato po eno posodo za steklo in eno za kovine, ki ju izmenično pustijo na pločniku v četrtrkih. Druge dneve pobira služba ostale odpadke, zaenkrat skupaj. Občina torej ni uvedla posebnih posod za posamezno vrsto odpadkov («zvono-vi» za steklo, ki jih nameščajo pri nas stanejo pol milijona vsak), občutno je zmanjšala strošek za prevoz in sežig odpadkov v upepeljevalniku v Ferrari, s prodajo papirja, stekla in kovine privatnemu podjetju pa zbere lahke denarce. Uprava je leta 1985 tudi ukinila razdeljevanje najlonskih vreč za smeti. Obračun je pozitiven, tako finančno, kot v oceni prebivalstva.

Bolj razčlenjen načrt so izdelali in uspešno izvajajo v državi Lichtenstein, kjer vsak prebivalec «proizvede» od ene do dveh ton odpadkov letno, kar občutno presega zmogljivosti njihovega upepeljevalnika.

Zato so uvedli ločeno zbiranje, v posebnih posodah, za: železo, steklo, papir, baterije, uporabljeno mineralno in kuhinjsko olje, aluminij, strupene ali drugače onesnažujoče snovi. V pripravi imajo še zbiranje organskih odpadkov po Züriškem zgledu. Dejansko za upepeljevalnik ostajajo na ta način le plastični izdelki, ki bi se itak morali povsod posebej uničevati, saj so za filtriranje dima iz njih sežiga potrebni posebni dragi sistemi, ki jih ne more imeti navaden upepeljevalnik. Poleg tega se tudi plastiko lahko ponovno pretopi in uporabi.

Sedaj, ko je v našem mestu toliko govorov o upepeljevalniku in njegovem nadomeščanju, bi vse to morali pošteno premisliti.

Tatjana Čuk

- Okvirni program srečanj s kandidati KPI v tržaški pokrajini
- 22. maja ob 18.30 na trgu Marconi v Miljah otvoritveni shod, sodelujejo: Stojan Spetič, Antonio Cuffaro, Willer Bordon, Nives Košuta
 - 23. maja ob 10. uri ul. delle Torri v Rojanu; ob 11.30 trg Borsa: Giorgio Rossetti
 - 26. maja ob 20.30 v Prečniku: Stojan Spetič
 - 27. maja ob 20.30 v Devinu: Stojan Spetič
 - 30. maja ob 10. uri na trgu Borsa in ob 11.30 ul. delle Torri v Rojanu: Antonino Cuffaro
 - 31. maja ob 18. uri pri Sv. Barbari: Stojan Spetič in Willer Bordon
 - 2. junija ob 20.30 v Mavhinjah: Stojan Spetič
 - 4. junija ob 19. uri pri Valmauri: Nives Košuta
 - 5. junija ob 21. uri v Nabrežini: Stojan Spetič
 - 6. junija ob 19.30 na Proseku: Stojan Spetič
 - 7. junija ob 18.30 pri Valmauri: Antonino Cuffaro in Nives Košuta
 - 9. junija ob 20.30 v Sesljanu: Stojan Spetič
 - 12. junija ob 19.30 v Miljah: Stojan Spetič in Willer Bordon

V pripravi so še druga srečanja s kandidati.